

λαβασάδρα τιχαλιμάδρα : ἵκος, τοίκος παρατοίκος κευλου-
μίκκος στεφανιώκος κλπ.

Γραταί τινες, τῶν δποίων ἡ ρις καὶ ἡ κάτω σιαγών ἥ-
νουντο εἰς χαριέστατον ὅμικύκλιον, ἐψιθύριζόν τι διὰ τῶν
ὅδοντων, τὸ δποῖον ὑπενήμιζον τὸν χορὸν τῶν γερόντων
εἰς τὸν Φάουστ.

Μερικοί, λαμβόντες τραγικώτατον ὑφος, ἀπευθύνοντο
πρὸς τὴν στέγην τῆς νεκρικῆς αἰθούσης, οἵονει ζητοῦντες
ἐξηγήσεις ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ συμφορᾷ. Τὸ θέαμα, ἐν-
νοεῖται, ἂτο ἀντάξιον φρενοκομείου.

* * * * *
Απὸ τοῦ ἀκρωτάτου τούτου σημείου τῆς παραφορᾶς με-
τεπιπτον ἄλλοι εἰς τὸ ἀντίθετον τῆς ἀφελοῦς ἐκδηλώσεως
τοῦ πένθους. Εἰδον ἔνα κρατοῦντα στέφανον, δστις μακρό-
θεν ἔτι ἔριψεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς σοροῦ μετὰ ψυχικοῦ τρόπου
τινα ἄλγους καὶ . . . ἀπῆλθεν !

Ετερος εἰσῆλθε μὲ ἀργὸν βῆμα, ἔθεώρησε τὸν νεκρὸν ὁ-
λίγον, ἔχαμογέλασε καὶ ἀνεχώρησε.

Πολλοὶ ἀπήγγειλαν στίχους αὔστοσχεδίους, ἄλλοι παρε-
σκεύαζον τοιούτους, τινὲς ἡγανάκτουν καὶ ἔξεπεμπον ἀράς
κατὰ τῶν ἀντιπάλων του πολιτικῶν, καὶ ἄλλοι κατὰ τῶν
ἰατρῶν. Καὶ εἰς δπαδὸς τοῦ Πύρλα καταθυμωμένος:

— Πήγανε καὶ φώναξαν τὸν Πυρλάτ, ἐνῷ μποροῦσαν νὺ-
φωνάξουν καὶ τὸν Πύρλα. Τὸν πῆραν τὸν ἀνθρώπον σ' τὸ
λαιμὸν τους.

σταὶ μὲ τὰ μακρὰ καπέλλα, μὲ ταῖς στρεψοδικίαις τους δὲ
θὰ κατορθώσουν νὰ βγάλουν λέξι ἀπὸ τὸ στόμα μου, ἀπ' ἔ-
κεινα ποὺ δὲν θέλω νὰ πω· οὔτε ἡ καρμανίόλα αὐτὴ θὰ
μὲ ἀναγκάσῃ ν' ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

— Γεροκάτσικα, σὲ παρακαλῶ, σὲ καθικετεύω.

— Σὰν ἐπιστρέψῃς παλληκάρι μου, σὰν ἐπιστρέψῃς. Θάρ-
ρος, νές στρατιώτας καλὸν ταξεῖδι καὶ καλὴν ἐπιτυχίαν!

Καὶ στραφεῖς ὁ γέρων ἐπαίτης ἔφυγεν δσφ ἡδύνατο τα-
χέως.

Ο Ιάκωβος στὰς πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος ἐν τῇ αὐτῇ θέ-
σει, ἐπειτα σείων τὴν κεφαλήν.

— Πρέπει νὰ ἴμαι πολὺ ἀπλὸς νὰ κάθουμαι τώρα νὰ πι-
στεύω τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ παληγόγερου, εἶπε· εἴνε δυνα-
τὸν νὰ γνωρίζῃ περισσότερα ἀπ' τὸ νουνό μου; Μήπως οἱ
δικασταὶ καὶ ἡ ἀστυνομία δὲν ἔκαμαν τόσαις ἔξετασες; Ο
Γεροκάτσικας εἶνε ἔνας γροπανούργος. Θέλησε νὰ διασκε-
δάσῃ μαζύ μου· νὰ μὲ κοροϊδέψῃ.

Η ΑΝΑΧΩΡΗΣ Σ ΤΟΥ ΝΕΟΣΥΛΛΕΚΤΟΥ

Ο Ιάκωβος Γρανδὲν ἀνεχώρει, ἂτο καθ' ἔδον. Ο Ιάκω-

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΝ

(ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΟΥ ΜΑΣ)

Δρούσα, 26 Ιανουαρίου

Γράφω ἐκ τοῦ χωρίου Δρούσα, ὅπερ ἔνεκα τῶν Ὁλυμπίων
κατέστη γνωστόν. Ἐκ τῆς ὑψηλῆς θεσέως σου θεᾶται τις
τὴν πέριξ περιοχὴν περιβεβλημένην ρωμαντικώτατον μαν-
δύαν.

Τῷ ὄντι. Βλέπεις πέραν τὸν ἔρωτικὸν Ἀλφειὸν χωροῦν-
τα ἥσυχας, ὅπως ἀνεύρη τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ Ἀρέθουσαν·
πέριξ ἀμπελῶνας, σταφιδῶνας, δάση, θαλεροὺς λόφους, θά-
λασσαν, δρίζοντα ἀπέραντον. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ κάτωθι, τὰ
ἔρειπια τῶν ἀρχαίων Ὁλυμπίων, καὶ τὸ Κρόνιον ὄρος ὑπερ-
θεν αὐτῶν κωνοειδὲς καὶ φαλακρὸν, μάρτυρα τῆς δόξης καὶ
τῆς καταπτώσεως τοῦ τόπου τούτου· ὁ γηραιὸς Κλάδεος
παραπλεύρως αὐτοῦ κελαρύζων φλυάρως προσπαθεῖ ἐπιμό-
νως νὰ καυαφάγῃ ἐκ νέου τὸν τέως τεθαμένον ιερὸν χῶρον,
δστις ἡδη μετὰ αἰῶνας εἰδε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Μ' ὅλην τὴν
ιερότητά του ὁ ποταμὸς οὗτος εἶνε βέβηλος, τὸ δὲ ρεῖθρόν
του παμφάγον. Δὲν φείδεται οὐδενός. Καὶ τὴν νεωστὶ ἀκό-
μη ζευχθεῖσαν γέφυραν, μικροῦ δεῖν κατέτρωγεν, ἐὰν του
προσφιλοῦς Δημητριάδου, ἀληθοῦς κερβέρου τῶν ἀρχαιοτή-
των ἡ μέριμνα δὲν ἔσωζεν αὐτήν.

* * * * *
Αναρριχήθητι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὁλυμπίου Διός. Στῆθι
εἰς τὸν ὀπιτθόδομον αὐτοῦ, εἰς τὴν θέσιν ἐν ᾧ δὲ Ἡρόδο-
τος ἀπήγγειλε τὰ γλαφυρὰ ἔργα του, καὶ τότε θὰ αἰσθαν-
θῆς ποὺ εὑρίσκεσαι. Θὰ καταληφθῆς ὑπὸ ρίγους ἀσυνήθους,
καὶ θὰ ταπεινωθῆς πρὸ τῶν ἐνώπιον σου ἀπειραθμών
μνημείων τῆς τέχνης. Οἱ καταπεσόντες ἀτάκτως παμμέγι-

σος Βαγιάν, ἡ Ιωάννα καὶ πέντε ἡ ἔξι σύντροφοι τοῦ νεκροῦ
στρατιώτου συνώδευον αὐτόν. Δωδεκάς νεανιῶν τρεφόντων
μεγάλην φιλίαν πρὸς τὸν νέον συνηνώθησαν μετὰ τῶν συ-
οδευόντων αὐτόν. Ο Φιντέλης προηγεῖτο τῆς συνοδείας.
Δὲν εἶχον ἔτι ἀπομακρυνθῆ κατὰ πολὺ ἀπὸ τὸ Μαρέϊλ, ἀλλὰ
εἶχον διέλθει τὴν κοιλάδα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὅχθης τοῦ Φρού,
δστις εὑρίσκεται εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου λευγῶν ἀπὸ
τὸ Μαρέϊλ, ἐκ τοῦ μέρους ἐνθα ἐκβάλλει εἰς τὸν Σηκουάναν.
Ηδη ἀνάρχοντο τὸν λόφον τῆς Αγίας Ἄγνης, ἐπὶ δὲ τοῦ
ὅροπεδίου ἔμελλον διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ σφίγξουν τὰ
χέρια καὶ ν' ἀποχαιρετηθοῦν.

Η ὁδὸς ἡτον ὠραία μετὰ τοῦ διπλοῦ στίχου τῶν πλα-
τάνων, ὃν τὸ πράσινον φύλλωμα, ἐφ' οὐ μυρία ἀσματα πτη-
νῶν ἡκούνοντο, ἀπήστραπτεν ἐπ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ριπτομένων
πρώτων ἡλιακῶν ἀκτίνων. Η ὁδὸς αὕτη συντέμνει τὸν λό-
φον ἐλαττούσα τὴν ἀνωφέρειαν αὐτοῦ καὶ περικάμπτει τὸν
φαιόχρουν γήλοφον, εἶδος ἀποκρήμνου ἀποτελουμένου ἐκ
σωροῦ πελωρίων βράχων κειμένων ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ ὄρους
καὶ ὅμοιων τῷ κυρτώματι τῆς καμήλου. Ο φαιόχρους γή-
λοφος, πλήρης πετρῶν, σκοπέλων καὶ ἀποτόμων προεξοχῶν,
καλύπτεται ἀπὸ παχέος στρώματος ἀκανθῶν, ἐφ' ὃν οὐδέ-
ποτε ἐπάτησε ποὺς καὶ υφ' ἀς κρύπτονται πελώρια ἀσμα-
τα, φρικαλέα βάραθρα. Απρόσιτος εἰς τὸν ἀνθωπὸν, μὴ
τολμῶντα νὰ ριψοκινδυνεύσῃ ἐν αὐτῷ, ὁ φαιόχρους γήλο-
φος εἰναι ἡ κατοικία τοῦ ἀετοῦ καὶ τῶν νυκτερίνων πτηνῶν.

στοι λίθοι τῶν κιόνων τοῦ ναοῦ, οὓς μόνον δύναμις ὑπεράνθρωπος μετεκίνησε, καταλαμβάνουσι τὰ πέριξ αὐτοῦ. Φαίνεται, ὅτι μετεκινήθησαν οὕτω διὰ νὰ παρακωλύσωσι τὴν ἐν τῷ ναῷ εἰσόδον τῶν μεταγενεστέρων, ἵνα μὴ βεῖη λῶται. Ἡ δὲ θέσις ἐν ᾧ τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἴστατο, τὸ ὑψιστον τοῦτο τῆς γλυπτικῆς ἔργον, ὑπερκειμένη τῶν ἄλλων, εἶνε τρανὸν μαρτύριον τῆς καλαισθησίας τῶν ἡμετέρων προγόνων. Μελέτησον ἐπιμελῶς τὸ ιερὸν τοῦτο τέμενος καὶ θὰ κατανοήσῃς, ὅτι πᾶσα θέσις ἐνδον αὐτοῦ ἦν ἐπὶ τοσούτον θαυμασίως διηθετημένη, ὥστε μόνον διὰ τοῦ νοός δύνασαι νὰ συλλάβῃς ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς μεγαλειότητός του. Ἰσταται γύρω τριακοσίων περίπου μέτρων ἐφεπίων, δεσπόζον ἀπὸ λόφου ἐπίτηδες κατασκευασθέντος πάντων τῶν κτιρίων, ὃν ἀξιοσημείωτα εἰσὶ τὸ Ἡραῖον, τὸ ἀρχαιότερον τῶν ἐν "Αλτειοῖς οἰκοδομημάτων, τὸ Πελόπιον, τὸ Φιλιππεῖον, τὸ Μητρώον, τὸ Πρυτανεῖον, ἡ Ἐξέδρα, οἱ Θησαυροὶ, οἱ διάφοροι βωμοὶ καὶ ὁ ξενὸν Λεωνίδιον, τὰ ὅποια μετά καὶ ἄλλων ἔκειντο ἐντὸς τῆς "Αλτυος περικλειόμενα ὑπὸ τείχους. Τὸ Στάδιον μήπω ἰδόν τὸ φῶς, ἡ Παλαίστρα, κείμεν· α ἐκτὸς διακρίνονται καθαρῶς. Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ φαίνεται μέρος τῆς στρώσεως καὶ σημεῖά τινα ἐπὶ πλίνθων τῶν διαφόρων στάσεων τῶν ἀθλητῶν. Τὸ βάθρον τοῦ ἀγάλματος τῆς Νίκης, ἔργον τοῦ Παιωνίου, τὸ βάθρον τοῦ Ἐρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους φαίνονται ἐπίσης, καθὼς καὶ ἄλλα πολλὰ, ὃν ὁ Παυσανίας μνείαν ποιεῖται. Ἐν δὲ τῷ Μουσείῳ δύναται τις νὰ ἔδῃ πολλὰ ἔργα τῆς γλυπτικῆς, οἷον τὴν μετώπην τοῦ ναοῦ, παριστῶσαν τοὺς ἄγαντας τοῦ Οἰνομάου, τὴν Νίκην, τὸν Ἐρμῆν καὶ πλεῖστα ἄλλα τῶν μαθητῶν καὶ συγχρόνων τοῦ Φειδίου, καθὼς καὶ τοῦ τὰ δευτερεῖα χαίροντος Ἀλκαμένους, ἀπαντα ἀξια προσοχῆς καὶ μελέτης.

τοῦτο, ἀλλ' εὑρηταὶ τόσῳ καταλλήλως, ὡστε δὲ σφιθαλμὸς δὲν χορταίνει ἐκ τῶν ποικίλων θεαμάτων. Διότι ή θέσις αὕτη ὑπέρεκειται τρόπον τινα τῶν ἄλλων, καὶ διτιώρατον θεᾶσσαι ἐκ τοῦ Δρούζα, ἐκ τοῦ Λάλα τὸ ἔχει πρὸ σου ἐπισῆς, καταφανέστερον. Ἐκ δὲ τῶν παλατίων τοῦ Ἀλή-αγα, ὃν τὰ ἐρείπια ἵστανται ἔτι, δύναται τις νὰ σχηματίσῃ πλήρη εἰκόνα τῆς ὥρατος ταύτης φύσεως, ἰδίως δὲ ἐκ τοῦ ἄκρου τοῦ περιωνύμου δάσους τῶν κερατέων τοῦ Μπαστηρᾶ, τὸ διποῖον ἀφοῦ κατεστράφη ἐκ τῆς ἀκνείας τοῦ δημοσίου, ἐπωλήθη ἐπὶ τέλους. Οἱ τόποι οὗτοι οἱ μαρτυροῦντες καὶ τὴν σύγχρονον ἴστορίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐπρεπε νὰ ὁσιεύσῃσι τοῖς σεβαστοῖς. Τὸ Δάλα ἐπρεπεν ἰδίως ν' ἀνακύψῃ, ὃ δὲ κατ' ὄνομα συναισθμὸς αὐτοῦ νὰ ὑποστηριχθῇ. Εἶνε ή πατοὺς τῶν Καραμεραίων, εἶνε ὁ τόπος εἰς δινέθαιμάσθη ἡ ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων, παλαισάντων πρὸς ἄνδρας γενναίους — τὰ παληκάρια τὰ Δαλαιϊκα. — Καὶ τὸ ἄνω τοῦ ὄροπεδίου Πούσι ἔνθα ἡ μάχη ἡ μεγάλη ὑπὸ τὸν Μεταξᾶν ἐγένετο διμιλεῖ τοῦτο. Πλὴν ἀλλ' ὅμως δὲ τόπος εἶναι αὐχμηρὸς, ὑδρεύονται δὲ ἐκ τῆς κρήνης Λουκίστης κειμένης κάτωθι τοῦ χωρίου εἰς χαράδραν κατάφυτον πλατάνων καὶ χαρίεσσαν, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν καταβαίνουσιν πρὸς ὑδρευσιν μὲ τὰ βαρέλια ἐπὶ τῆς ράχεως αἱ ὥραιαι Δαλιώτισσαι, καὶ τὰς ὁποίας δὲ διερχόμενος ἔκειθεν βλέπων ἐκλαμβάνει ὡς νύμφας λουομένας εἰς τὸ διαυγές καὶ ψυχρὸν τῆς κρήνης ταύτης ὑδωρ. Ἐν γένει τὸ Δάλα σοὶ ἐμπνέει αἰσθηματα εὔγενη διότι καὶ ὁ οὐρανός του, διὰ τὴν Ἀττικὴν νυκτερινὴν αἴθριαν ἀσίποτε ἔχων συμβάλλει εἰς τὴν διάγερσιν τοιούτων, τὴν ὁποίαν ὑποδοθοῦσιν οἱ γύρω μάρτυρες τοῦ παρελθόντος μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ ἀνάμυντης τῶν ἱροϊκῶν τοῦ Εἰκοσιέντα χρονῶν. Πόρρωθεν τοῦ Δάλα βορειότερον, εἶναι δὲ Ἀγιώργης δαλαϊκος, ἔνθα ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐτελοῦντο ἴπποδρομίαι, καὶ ἔτι καὶ νῦν τελεῖται κατ' ἔτος πανήγυρις.

Ο δῆμος τῶν Ὀλυμπίων εἶνε ὁ ρωμαντικώτερος τῆς Ἡλείας, ἀλλὰ στερεῖται, ὡς καὶ ἡ λοιπὴ ἐπαρχία, συγκοινωνίας. Χάρις εἰς τοὺς ἀρχαιοδίφας κατεσκευάσθη ἡ ἀπό Πύργου εἰς Ὀλυμπια ὁδὸς, οὗτος δὲ κατασκευάζεται καὶ ἡ ἄγουστα εἰς τοῦ Λάλα. Η πρώτη εἶναι πράγματι ὥραια, χαραχθεῖσα ἐπιδεῖξις, ἀλλὰ καταστραφήσεται ἔιςκεν ἐλλείψεως ὁδοφυλάκων διότι οἱ ὑπάρχοντες τοιοῦτοι, εὐγενῆ καταγωγὴν ἔχοντες, προτιμῶσι νὰ οἰκουμένως πληρονόμενοι τακτικῶς παρὰ τοῦ δημοσίου, η νὰ κρατῶσιν εἰς χείρας τὴν ἀξίνην καὶ νὰ ἐπιδιορθώνωσι τὰ καταστρεφόμενα μέρη τῆς ὁδοῦ. Εάν ὑπῆρχον δρόμοι, ο δῆμος οὗτος θὰ ήμιλλάτο πρὸς τὰς φυσικὰς καλλονὰς μὲ τὴν Ἐλεῖταν, καὶ θὰ συνέρρεον ξένοι πολλοί διότι δὲν θὰ οθει αὐτοὺς εἰς τοῦτο η τῶν Ὀλυμπίων ἐπίσκεψις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόλαυσις τῶν θελγήτρων, ἀπερ ὁ τόπος οὗτος ἀφθόνως περικλείει. Τὸ δύγιεινῶς δ' ἔζοχον τοῦ Λάλα, παρ' ὅλων ὁμοιογείται, καὶ θὰ συντελέσῃ ἡ κατασκευὴ τῶν ὁδῶν εἰς τὴν ἐξημέρωσιν τῶν γῆθων καὶ εἰς τὸν ἔξωραϊσμὸν τοῦ τόπου, τὸν ὄποιον τὸ θέρος πολλοὶ θὰ ἐπισκέπτωνται ἐξ ἀνάγκης ὡς πάροχον δύγιας καὶ εὐάρεστον ἐνδιαίτημα παντὸς, ἀπερ προσόντα στερεῖται τὸ Δροῦβα, τὸ δόποιον καίτοι παραβάλλεται ὡς πρὸς τὰς φυσικὰς καλλονὰς μὲ τὸ Λάλα καὶ εἴνε πρωτεύουσα τοῦ δήμου χάριν τῶν Ὀλυμπίων, ἐν τούτοις δῆμος δὲν ἔχει τὸ κλῖμα τόσῳ δύγιεινόν, οὐδὲ δύναται νὰ θεωρηθῇ τερπνὴ διατριβή, οὐδὲ νὰ σοὶ ἐμπνευστὴ αἰσθήματα εὐγενῆ, καίτοι πρὸ αὐτοῦ κείνται τὰ Ὀλυμπια, ἐιερὸς οὗτος τόπος ὁ μαρτυρῶν τὴν ἐλληνικὴν μεγαλοφύτων, ὁ τὴν ιστορίαν ἡμῶν διδάσκων καὶ πρὸς τὰς ὥραιας τέχνας παροτρύνων.